

Макітренко В.В.,

студентка 5 курсу 10 групи Інституту
прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ВІКТИМОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЖІНКИ ЯК ЖЕРТВИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Ключові слова: віктимність, домашнє насильство, жінки.

Анотація: У статті розглянуто основні причини виникнення віктимності жінок у домашньому насильстві. Встановлено способи зменшення ризику її виникнення.

Аннотация: В статье рассмотрены основные причины происхождения виктимности женщин в домашнем насилии. Установлены способы уменьшения риска ее появления.

Ключевые слова: виктимность домашнее насилие, женщины.

Summary: The article discusses the main reasons for the origin of the victimization of women in domestic violence. Methods to reduce the risk of its occurrence have been established.

Keywords: victimization, domestic violence, women.

Генеральною Асамблеєю ООН у 1999 році було проголошено 25 листопада Міжнародним днем боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок. За даними Всесвітньої організації здоров'я, у 2014 році кожна шоста жінка у світі ставала жертвою насилля у сім'ї. Крім того, за інформацією Організації економічного співробітництва та розвитку за 2019 рік законодавство жодної з країн світу повністю не захищає жінок від домашнього насилля, а в деяких країнах це зовсім не є злочином.

У жінок, які потерпають від різних форм насильства у сім'ї, відбувається формування певних реакцій на травматичні ситуації, що складають основу для цілого ряду хвороб та ускладнень. Серед них дослідники виділяють явище набутої безпорадності, «синдром побитої жінки», віктимізацію [4]. Тож, на нашу думку, існує необхідність визначити, які саме віктимологічні чинники впливають на цей фактор і чи існує можливість зменшити ризик.

Головний стереотип, що закладений у підсвідомості багатьох людей це те, що жінка має бути домогосподаркою, не може мати високооплачувану роботу та мати у своєму оточенні лише дітей та чоловіка. Проте вже не один десяток років жінки борються за гендерну рівність і саме цей фактор досить часто постає конфліктом між подружжям. Крім того, існує велика кількість анатомічних досліджень, що доводять – жінка, зазвичай, фізично менша та слабкіша за середньостатистичного чоловіка, саме тому їй фізично простіше нанести побої та тілесні ушкодження [3].

На думку деяких науковців, жінка з огляду на свої психофізіологічні особливості найбільш схильна до стресу, неминучого в разі вчинення відносно неї злочину [1]. Крім того, додаткове психологічне навантаження вона отримує при зверненні до правоохорон-

них органів із заявою. Як неодноразово наголошувалося і вченими, і практичними працівниками, сучасна правоохоронна система не відповідає вимогам ресоціалізації потерпілого, замикаючись на завданні відшкодування матеріального збитку, заподіяного злочином. Крім цього, часто жертвам злочинів доводиться стикатися з грубим, неетичним поведінням співробітників правоохоронної системи, тяганиною або порушеннями закону при розгляді заяв. Це лише деякі з тих причин і факторів, чому жінки та і взагалі суспільство стає віктимним [5].

Також необхідно звернути увагу на деякі соціально-статусні та особистісно-психологічні риси жінок, зокрема, їх особисті властивості (інтелект, темперамент, воля) – ймовірно, що неврівноважена, безвольна людина має більший ризик стати жертвою злочину. Крім цього, окрему роль відіграє специфіка жіночої поведінки – різноманітні поведінкові прояви можуть як підштовхнути, спровокувати злочин, так і зменшити рівень вірогідність його вчинення або звести його до мінімуму. В останньому випадку йдеться про ситуативну віктимність, що певним чином зумовлена збігом обставин і де головним завданням постає контроль жіночих емоцій та поведінки.

У результаті первинного дисбалансу гендерної рівності у суспільстві та дискримінації жінок їхні можливості уникнути насильницьких ситуацій значним чином ускладнюються. Зокрема, громада та органи влади не завжди сприймають серйозно пережиті жінками насильство, таким чином, вони стають ще більш вразливими до подальшого насильства. Окрім вищеперерахованих факторів слід також виокремити: наявність «культури» зґвалтування – тобто коли така поведінка заохочується або не заперечується суспільством, разом із гендерним вихованням, дискримінацією в освіті та звинуваченням жертв насильства; сексуальна об'єктивація жінок патріархальними культурами світу та релігійні упередження щодо її другорядної ролі у суспільстві; соціальний тиск на постраждалих та свідків.

Конвенцією Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами запропоновано наступні шляхи запобігання насильства над жінками [2]:

- підвищення обізнаності суспільства щодо насильства проти жінок, сімейного насильства, їх ознаки, форми, способи протидії, місця та способи отримання допомоги постраждалими;

- пропагування та тлумачення принципів рівноправності та поваги у стосунках у закладах освіти, для виховання поколінь з меншою кількістю сексистських, мізогінних переконань та гендерних стереотипів;

- підготовку кадрів з запобігання та виявлення насильства, рівноправності, потреб постраждалих, запобігання повторній віктимізації та підтримки міжвідомчої співпраці;

- програми профілактичного втручання та лікування осіб, які вчинили домашнє насильство, злочини на сексуальному ґрунті, націлених навчити їх ненасильницькій поведінці, відповідати за свої дії та переглянути своє ставлення до жінок.

Таким чином, віктимність жінки під час домашнього насилля не є міфом, а постає реальною проблемою для кожної держави. Тому забезпечуючи заходи запобігання цієї віктимності ми маємо знизити всі ризики для того, щоб забезпечити належну охорону прав і свобод кожної особи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Головкін Б. М. Як стають жертвами злочинів. Проблеми законності. 2017. Вип. 136. С. 161–172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2017_136_19

2. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами. Довідник для членів парламенту. — К.: «К. І. С.», 2014 рік.

3. Меркулова В.О. Жінка як суб'єкт кримінальної відповідальності: Автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. – К.: Нац. акад. внутр. справ України, 2003. – 33 с.

4. Савчук О.М. Наслідки подружнього насильства: індивідуально-психологічна перспектива // Наукові записки (спецвипуск). – К., 2002.- том 20.

5. Ткачова О.В. Віктимність жінок: проблемні аспекти // Теорія і практика правознавства. – 2017. – Випуск 2 (12)

Науковий керівник: к.ю.н, доцент К.А.Автухов